

Kulturmiljø
Landskabstype
Tema
Tid
Emne

Lindholm Forsøgsstation
Strukturer på tværs af landskabet
Undervisning og kultur
1880- i dag
Høj-, kost- og efterskoler samt forskningsinstitutioner

Hovedtræk:

Lindholm ligger i Stege Bugt og ses fra både Møn og Kalvehave. I klart vejr ses fra Mønsiden et klassisk fabriksanlæg i lyse farver samt en høj skorsten. Fra sjællandssiden ses i højere grad øens bevoksning. Siden 1926 har Lindholm huset Statens Veterinære Forsøgsstation.

Byggeriet, der er samlet midt på øen, består af mange forskellige bygninger – både store og små - boliger, stalde, pavilloner og laboratorier. Nogle boliger, som det tidligere sommerhus for ejeren af øen, har skiftet funktion og bruges i dag til administrative formål. Den tidligere direktørbolig bruges heller ikke længere som bolig og er tømt for funktioner. Andre huse har bevaret form og funktion som boliger for bådførere og vagtpersonale.

Overordnet set kan anlægget sammenlignes med et herregårdsmiljø bestående af hovedbygning og produktionsbygninger på samme måde som andre tidstypiske offentlige anlæg.

Omkring bygningerne ses gamle frugtræslunde og andre træer. Flere områder er henlagt med græs og er de fysiske spor af den køkkenhave, der tidligere bidrog til øens selvforsynende husholdning. I dag bor tre personer fast på øen. Disse fungerer som bådførere og vægttere.

Lindholm Forsøgsstation er et nationalt og internationalt videnscenter. Stationen er afhængig af færgedrift – et fænomen, der tidligere var et hovedtræk for hele regionen.

Lindholms bygninger skinner hvidt i solen.

Færgen er livlinen til fastlandet.

Hovedindgangen til forsøgsstationen.

Det tidligere sommerhus, der i dag er informationshus.

Forsøgsstationen er sammenkoblet af gange, så personalet kan færdes uden at komme udenfor de steriliserede zoner.

De ældste dele af bygningsanlægget ligger i en velholdt, gammel have.

Træer og bygninger understøtter hinanden på bedste vis og fine rumligheder opstår mellem husene. Denne del af komplekset har et forsonende skær over sig.

Den tidligere direktørvilla ligger for sig selv i yderkanten af bygningsanlægget.

Ud til stien på vestsiden af øen står et lille lysthus.

Sammenhæng med:

Forskningsstation Risø. Kalvehave Havn. Vigen ved De hvide Sten, der tidligere var overfartssted.

Bevaringstilstand:

Som kulturmiljø er den nordvestlige del den mest velbevarede del af anlægget. Den sydøstlige del er under ombygning og nedrivning. Bygningerne i denne del bærer præg af slid, og arealerne mellem husene bliver nøgternt og enkelt holdt, mens sydøstodden visse steder benyttes til oplag af affald.

Bygningerne i det ældste afsnit på nordvestøen står en smule forsømte, men bygningerne er - også for træhusenes vedkommende - konstruktivt velbevarede og lukkede på tag og fag. Haver, træer, hække, plæner og stendige for kyststien er velholdte. Lysthuset er velholdt.

Bærende bevaringsværdier:

De bærende bevaringsværdier er de ældste dele af forskningsstationen, inkl. direktørvilla og sommerhus på nordvestøen og deres fine sammenhæng med haveanlæg, frugttræer og stisystem. Frugtkælderen indgår i dette haveanlæg som vidnesbyrd for den køkkenhave, der var engang.

Herudover har kyststien med lysthuset og færgemolen bærende bevaringsværdi.

På sydøstøen har de toetagers høje, hvide produktionsbygninger, som ligger i forlængelse af de lave bungalowhuse, samt skorstenen og gangbroen imellem dem bærende bevaringsværdi.

Afgrænsning:

Kystlinjen hele vejen rundt om øen.

Sårbarhedsvurdering:

De bærende strukturer - at forskningsstationens bygninger ligger tæt samlede, midt på øen, med den ældre del omgivet af have og afgrænsningen mod kysten af stien i en stram bue - kan ødelægges ved at sprede nye bygninger eller ændre vejstrukturen.

Miljøet er sårbart overfor ombygninger uden hensyn til byggeskik og til kulturmiljøværdi.

Beboelsesvillaerne, som er uden funktion, er ligesom træpavillonerne sårbare for ændringer i driften af Lindholm- driftsændringer, der kan medføre nedrivninger. Desuden vil dårlig vedligeholdelse - som kan være en følge af manglende funktion - på længere sigt være truende for bygningerne, særligt træhusene.

Den smukke sammenhæng mellem beplantning og bygninger er truet af ændret anvendelse af arealerne mellem husene.

Bygningerne er ikke sikrede mod nedrivning. Forsøgsstationen står i øjeblikket overfor en gennemgribende ombygning af laboratorierne, og flere bygninger står for nedrivning, særligt i industriafsnittet.

Fed = beskrivende for dette km.

Unik – **Sjælden** – Repræsentativ – Egnsspecifik – **Fungerende** – Autentisk - **Historisk kildeværdi**
Oplevelsesværdi – Identitetsværdi – Fortællerværdi – **Diversitet** – **Homogenitet** – **Sammenhæng med naturgrundlag**

Naturgrundlaget

Lindholm er en lille ø, en morænebakke, beliggende i farvandet mellem Stege og Nyord.

Mod sydvest er øen trukket ud i en lang tange. Forlandet er marint. Mod nordvest er morænebakken forlænget i en odde, som også består af marint forland.

Lindholm er en morænebakke i Stege Bugt.

Landskabets hovedtræk

Øen markerer sig tydeligt i den lavvandede Stege Bugt ved sin beplantning, der danner en mørk kontrast og baggrund for bygningsanlæggets hvide facader, der spejler solen og fanger lyset på vandet.

Øens nordvestlige del er træbeplantet og yderst mod nord, og videre rundt om øen mod øst findes rørskov. Rørskoven fortsætter i øens sydøstlige del, der spidser til som en odde.

En sti går fra havnen til Lindholms nordende.

Gamle, krogede træer står mellem forsøgsstationens ældre huse.

I syd afsluttes øen af en odden. Før odden ligger et stort køreareal.

Kulturhistoriens hovedtræk

Frem til 1913 var Lindholm ejet af Koster Færgesgård. Øen blev brugt i græsningsøjemed. Fra 1913-1925 var øen ejet af en skibssingeniør, som opførte et sommerhus på stedet. Også på Ulvshale blev der opført sommerhuse på den tid.

I dag fungerer sommerhusbygningen som administrations- og mødelokale på forsøgsstationen. Bygningerne består af delvis tomme boliger, laboratorier forbundet med glasgang, kantiner, vaskehuse, en gammeldags frugtkælder og et 8-kantet lysthus. Andre synlige strukturer er blandt andet tipvognsskinner.

Ved Kalvehave Havn og Viemose havde forsøgsstationen også kvægstalde. Kvægstaldene på Kalvehave Havn har bevaret deres ydre form, men er tømt for funktion.

Bygningerne vidner om de nødvendige forholdsregler, der var og er tilknyttet en smittefarlig virksomhed i form af isolationsmuligheder og høje hygiejnekrav.

Forsøgsstationen blev oprettet på Lindholm i 1926. Dengang var der store udbrud af mund- og klovsyge, som hærgede landets husdyrbesætninger. Forskerne var ikke klar over, at sygdommen er luftbåren, så for at forhindre smitte skulle forsøgsstationen placeres på en ø.

I 1966 opdagede Lindholms forskere, at mund- og klovsyge er luftbåren. Opdagelsen havde stor betydning i forhold til at hindre smittespredning.

I dag udgør forskningsstationen Afdelingen for Virologi ved Danmarks Fødevareforskning.

I 2005 er der ca. 80 medarbejdere på Lindholm. Personalet udgøres foruden forskerne af håndværkere, dyrepassere, administration og rengøring.

Tidligere var der tradition for at job på Lindholm gik i arv.

Lindholm er særlig interessant som udtryk for statens intervention over for virussygdomme hos husdyr - og repræsentativ som forsøgsstation, der kræver beliggenhed i et udkantsområde. Lindholm er en af de få, fortsat eksisterende statsinstitutioner i Møn Kommune. Lindholm opleves lokalt som et lukket område, selv om øen indenfor det sidste 10 år er blevet mere tilgængelig.

Forhistorie

Lindholm nævnes første gang 1231, men længe inden da er der spor efter mennesker på øen. Havet omkring Lindholm er lavvandet, og det har i Jægerstenalderen bevirket, at øens areal var adskillige gange større end det er i dag. Det samme gør sig gældende på begge sider af indsejlingen til Stege Nor, der i Jægerstenalderen lå omkring 2 kilometer længere mod nord. Det har givet en indsnævring omkring Lindholm med gode fiskevande, hvilket kan ses af, at der er flere stenalderboplader på den smalle odde, som Lindholms sydlige del består af. Øen blev besøgt af Nationalmuseets herredsberejser i 1880, og siden har der kun været registreret fortidsminder på øen yderligere en gang. Det var i forbindelse med byggeriet i 1927, hvor en skafhulsøkse kom for dagen. Den stammer formentligt fra starten af Bronzealderen. Og så findes der efterretninger om, at ansatte på øen gennem tiderne har samlet flintøkser og pilespidser op på den spidse odde.

Ved Koster Færggård.

Arkitektur

Lindholm består af 43 nummererede bygninger. Bygningerne er overvejende holdt i samme lyse farve, som binder anlægget sammen og understreger helhedskarakteren, på trods af alle forskellighederne: bygningerne er opført på forskellige tidspunkter, har forskellig stil og størrelse og er med vidt forskelligt teknologisk niveau.

Når man ankommer til øen og går fra anløbsbroen op til bygningsanlægget, er det store asfaltarealer og høje industribygninger, der tager imod - en meget anderledes oplevelse end den poetiske stemning, der opleves i det gamle område på øens nordvestdel. Anløbsbroen for færgen adskiller de to meget forskellige karakterer.

I sydøst ligger således forsøgsstationens produktionsanlægs yngre afsnit. Bygningerne ligger uden fremtrædende beplantning imellem og er store og enkle. Facaderne er brudt af malede dekorationer, der fremhæver vinduer og døre. Et bygningsanlæg træder ud ad den arkitektoniske sammenhæng ved at være opbygget i gule, blanke sten og stå med shedtage. Overalt er bygningerne forbundet af gangbroer, ligesom skorstene og udbygninger præger billedet. Længst mod sydøst, hvor øen spidser sammen i en odde, er der et åbent køre-/depotareal. Alt i alt opleves denne del af øen som nyttebetonet med industripræg.

Området nordvest for anløbsbroen har et mere rekreativt præg med frugthaver og huse, der ligger som villaer i det grønne. Centralt ligger en åben plæne kantet af store hortensiabuske med krogede gamle træer imellem. Plænen danner forgrund for det tidligere direktørsommerhus, som arkitektonisk skiller sig ud ved at have lidt højere tagrejsning end de øvrige huse og nyklassicistiske stiltræk. Huset har nu funktion som administrations- og mødelokale for forsøgsstationen. Bygningen er blevet om- og tilbygget gennem årene og har mistet lidt af sin originalitet i den forbindelse.

Øens randbeplantning, der skærmer huse og haver mod bugtens vind og vejr, giver bebyggelsen et sluttet præg. Kystnærheden fornemmes kun. Den store udsigt venter først, når man bevæger sig gennem randbeplantningen ud til stien, der ligger lidt hævet og går langs øens kyst. Her ligger et lille, ottekantet lysthus, som ikke er større end vægge, gulv og loft omkring den bæk med bord, det rummer. Heller ikke den toetagers direktørvilla, som ligger solitært i lunden længst mod nord, har fokus på udsigten - her er ingen store panoramavinduer.

Bygningerne er - som de fleste huse på øen - lyse/hvide og er enten murede og pudsede eller malede træhuse. Særligt træhusene, som ligger op til plænen foran det tidligere sommerhus, har et poetisk udtryk i kraft af husenes snedkerdetaljer og lette arkitektur, der klæder de frodige omgivelser. De murede huse har arkitektonisk afsæt i bungalowtypen med sluttet form og afvalmede, lave skifertage med stort udhæng. Husene står velbevarede i forhold til deres oprindelige arkitektoniske udformning, dog nogle steder med de opsprossede ruder udskiftet til hele. Husene ligger tæt samlet med stier, hække og krogede træer imellem. Et sted danner en frugtkælder en stor forvokset buskformation.

Bygninger og beplantning i denne nordvestlige del af øen udgør en sammenhæng, som fremhæves for sine rumlige kvaliteter mellem husene og for husenes arkitektoniske homogenitet og - især for træhusenes vedkommende - fine detaljering.

De ældste dele af anlægget er arkitektonisk velbearbejdede med nyklassicistisk inspiration.

Lysthuset er et poetisk indslag på stien.

De ældste bygninger er enkle men velproportionerede.

Bygningsanlægget er gradvist blevet udvidet gennem årene og det giver en dynamisk, sammensat helhed med skorstene og gangbroer som markante lodrette, henholdsvis vandrette elementer.

Arkitektonisk møde på tværs af tid og byggestil.

Kulturmiljø 15 - naturgrundlag

Kulturmiljø 15 - arkitektur

Kulturmiljø 15 - hovedtræk

Kulturmiljø 15 - landskab